

uitgave van het Bisdom Haarlem-Amsterdam

5
OKTOBER
2018

SAMENKERK

Relieken

**40 jaar eerste
zaterdag in
Heiloo**

22

**Dementie-
vriendelijke
parochie**

24

**Caritas:
er zijn voor
elkaar**

34

uitgave van het bisdom Haarlem-Amsterdam

SK

5
OKTOBER
2018

SAMENKERK

In dit nummer

Relieken

6

Een nieuwe tentoonstelling in Museum Catharijneconvent laat zien dat relieken ongekend populair zijn, van alle tijden en van iedereen. *SamenKerk* sprak met broeder Adelbert Klaassens over de relieken van ons bisdom en die van de Egmondse abdij.

Colofon

SamenKerk is het magazine van het Bisdom Haarlem-Amsterdam en verschijnt zes keer per jaar. Nummer 5 • Jaargang 43
De volgende uitgave verschijnt op 16 december 2018.

Redactie

Eric Fennis (hoofdredactie ad interim),
Eric van Teijlingen (eindredactie), Edith van Kuijck,
Maurice Lagemaat, Jan-Jaap van Peperstraten,
Jim Schilder, Petra Vermeer

Medewerkers

Anneke van Assema, Leo Fijen, Ernst Meyknecht,
Hein Jan van Ogtrop, Marcel Poorthuis

Redactieadres

SamenKerk • Postbus 1053, 2001 BB Haarlem
Telefoon • 023-5112600 Fax • 023-5112629
IBAN • NL86 ABNA 0230 8523 19
E-mail • samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl
www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Vrijwilligers actief

12

Abonnement

Abonnementenadministratie • 023-5112600.
Zes nummers *SamenKerk* • € 30,- per jaar
Zes nummers *SamenKerk* in het buitenland
€ 36,- per jaar

Advertenties

Borgerpark Media
Postbus 8027, 6060 AA Posterholt
Telefoon • 0475-711362
E-mail • info@borgerparkmedia.nl
www.borgerparkmedia.nl

In Zaanstreek-Zuid beheert Martin Hijne het parochiearchief van Assendelft en in Zaanstreek-Noord is Marga Breed secretaris van het samenwerkende parochiebestuur.

Grafisch ontwerp / technische realisatie

Impulsar Strategy & Design • www.impulsar.nl
Vanderperk Groep • www.vanderperk.nl

Foto voorpagina: Armando Jongejan

Niets uit deze uitgave mag zonder toestemming worden overgenomen. Van sommige teksten en illustraties is de herkomst niet te achterhalen; verantwoordelijken kunnen reageren via het redactieadres.

Aalsmeer en Kudelstaart stonden op het reisprogramma van de kerkengek. Neem er ook een kijkje: zie pagina 16.

Van onderop

27

Met regelmaat verschijnt in iedere parochie het parochieblad. Netjes door vrijwilligers gemaakt en bezorgd bij de katholieke adressen in dorp of stad. We bladerden door de nieuwste nummers, die in september waren verschenen.

Kerkengek

16

40 jaar eerste zaterdag voor priesterroepingen

22

Iedere eerste zaterdag van de maand reizen enkele honderden personen naar Heiloo om te bidden voor priesterroepingen. Begin december is het veertig jaar geleden dat hiermee gestart is. Al die tijd onder de bezielende leiding van Arnold Leeman.

En verder

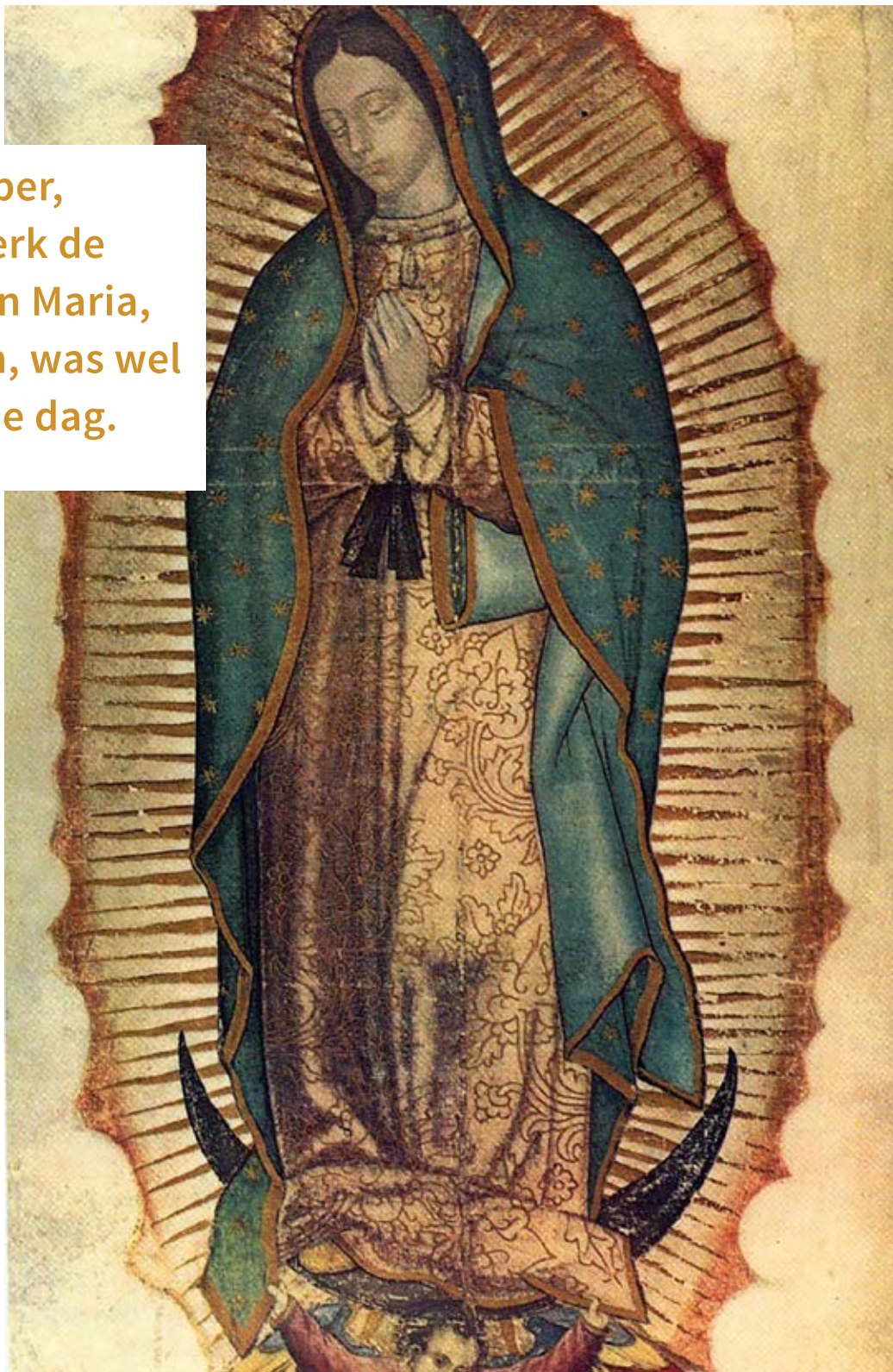
- 4** Woord van de Bisschop
- 11** Leo Fijen
- 14** Voor de jongeren
- 19** Parels uit de schattengrot
- 20** Inspiratie
- 24** Dementievriendelijke parochie
- 28** Kort nieuws
- 30** Geboekt
- 32** Uit de kroniek
- 34** Caritas
- 36** Puzzel
- 38** Personalía

De kerk in brand

Letterlijk en figuurlijk

Zaterdag 15 september, de dag waarop de Kerk de gedachtenis viert van Maria, Moeder van Smarten, was wel een heel enerverende dag.

Ik had het voor mezelf gepland als een stille dag van bezinning, maar werd plotseling opgeschrikt door het bericht dat de Urbanuskerk in Bovenkerk (Amstelveen) juist op deze dag vrijwel geheel was afgebrand. Alleen de toren stond nog. Na de brand in Nibbixwoud enkele jaren geleden, en dit voorjaar in Limmens, stond nu opnieuw een kerk in ons bisdom in vlammen. Een jarenlange restauratie was net afgerond. Met onder andere een orgelconcert zou dit op deze dag gevierd worden. Het liep anders. Een bizarre ontwikkeling. Het is alsof de duivel ermee speelt, zeggen we dan. Wie weet. Het doet me vooral verdriet voor al die mensen die met grote inzet hebben gewerkt om de ingrijpende renovatie mogelijk te maken, en nu al hun werk verwoest zien. Toen ik die zondag Bovenkerk bezocht, trof ik bij velen een grote verslagenheid aan. Ik leef met hen mee.

Opnieuw het kindermisbruik

Diezelfde zaterdag werd me ook een NRC-artikel toegezonden over het kindermisbruik in de Nederlandse Kerk. Ook al worden enkele feiten door sommigen anders gezien, het doet niets af aan het feit dat het misbruik grote wonden heeft geslagen in het leven van de slachtoffers, en ook in de Kerk zelf. Veel gelovigen zijn teleurgesteld. Sommigen haken af, en hangen hun kerklidmaatschap of zelfs hun geloof aan de kapstok. Het is begrijpelijk, maar toch niet helemaal terecht. Ik zou hen willen toeroepen: laat je geloof, je band met God en ook met zijn Kerk, niet alleen afhangen van mensen. Ook al vervullen de meeste priesters en bisschoppen hun ambt met grote trouw en inzet, zij blijven mensen en maken fouten, soms kleine fouten, soms grotere, en heel soms zijn ook herders gevallen in zeer groot kwaad, zoals het misbruiken van kinderen. Ook herders hebben verlossing nodig, en zullen geoordeeld worden. De enige volmaakte herder is de

Heer zelf. "Ik ben de Goede herder", zegt Hij zelf, "Ik ken mijn schapen, en de mijnen kennen Mij". Alle eeuwen door leidt Hij zijn Kerk door de Geest. Waar het kan werkt Hij op bijzondere wijze door zijn aardse herders. Waar deze kanalen gesloten zijn, of vertroebeld, zoekt Hij andere wegen.

Maria als evangelist

In deze Mariamaand moest ik daarbij denken aan de Maagd van Guadeloupe in Mexico. In de zestiende eeuw had het christendom wel post gevat in Amerika, maar de missionering stokte. De Europese veroveraars hadden grof geweld gebruikt tegen de inheemse bevolking, en velen tot slaaf gemaakt. Ook de Kerk had fouten gemaakt. Sommigen, zoals bisschop Bartelomé de las Casas, protesteerden heftig tegen de harde behandeling van de indiaanse bevolking. Anderen lieten het toe, of hadden het zelfs ondersteund. Vele Azteken konden ook daarom het christelijk geloof niet aanvaarden. Toen greep de Heer zelf in, en stuurde zijn Moeder. Zij toonde

wel respect voor de inheemse bevolking. Ten noorden van Mexico Stad, op een heuvel in het plaatsje Tepeyak, verschijnt zij aan een eenvoudige indiaan, Juan Diego, en spreekt hem toe in zijn moedertaal. Zij is gekleed als Azteekse prinses. Ze noemt zichzelf in de lokale taal met woorden, die zoiets betekenen als "zij die de kop van de slang vertrap". De naam Guadeloupe is hiervan afgeleid. De plaatselijke Spaanse bisschop vroeg bewijzen. Maria stuurt Juan naar hem terug en maakte de ongelovige bisschop beschaamd door op het kleed van Juan Diego op miraculeuze wijze haar afbeelding te laten verschijnen. Deze wordt nog steeds wereldwijd vereerd, en is bron van talloze mirakels. U moet zelf maar eens googlen, als het u interesseert. Niet door de kerkelijke leiders, maar door dit gebeuren kwamen miljoenen indianen tot geloof, en uiteindelijk ook tot de Kerk. Maria van Guadeloupe is officieel patrones van geheel Latijns Amerika, en Juan Diego heilig verklaard.

De Heer werkt zelf door zijn Geest

Maar ook in onze tijd werkt de Heer zelf door zijn Geest. Mensen verlaten de Kerk, anderen treden toe. Zelden door evangelisatieacties van de Kerk, maar vooral door ervaringen met God in hun eigen leven. Toen ik laatst in Amsterdam liep werd ik aangesproken door een groepje jongeren. "Geloofst u nou echt dat God bestaat?", riepen ze me plompverloren toe. "Ja", heb ik geantwoord, daarvan ben ik zeker.

God bestaat. Zijn wezen is liefde. Hij is mens geworden om ons nabij te zijn, om onze zonden te vergeven en onze wonden te helen. Hij wacht ook op jullie. Het was een korte catechese, maar miste nog wat overtuigingskracht. Die werd gegeven door een jonge man, die het gehoord had en er bij kwam staan. "Ook ik geloof in God", zei hij, "ik heb veel meegemaakt, en wilde niet meer leven. Toen is Jezus me in een droom verschenen. Mijn hart is nu vol vrede en vreugde". De groep was enigszins uit het veld geslagen. Toen ze wegliepen, riep er een nog: "Ik zou graag geloven dat het waar was". Ik denk dat de verkondiging in deze tijd, in een gewonde wereld en een gewonde Kerk, bescheiden moet zijn. Ambtsdrager of gelovige, we moeten niet wijzen op onszelf of op onze gemeenschap en structuren, maar alleen op Christus. En op haar, die altijd alleen wijst op haar Zoon, 'de Weg, de Waarheid en het Leven', voor alle mensen, voor tijd en eeuwigheid. ■

Bisschop Jozef Marianus Punt

Relieken

Tastbaar contact met de 'andere kant'

Bij relieken denken we wellicht aan 'katholiek en middeleeuws'. Een nieuwe tentoonstelling in Museum Catharijneconvent in Utrecht laat zien dat relieken ongekend populair zijn, van alle tijden en van iedereen. Aanleiding voor *SamenKerk* om een ontmoeting te arrangeren met broeder Adelbert Klaassens, bewaarder en bewaker van de kerkelijke relieken van ons bisdom en die van de Abdij van Egmond.

Soorten relieken

R

elieken (ofwel: relikwieën) lijken te voorzien in een universele behoefte: het koesteren van een concreet aandenken aan een specifieke gebeurtenis, plaats of persoon. Officieel spreken we van een 'reliëk' zodra een persoon gestorven is. Een aandenken in de vorm

van een kopje, schilderij of een simpele zakdoek van opa of oma of een overleden dierbare is in principe al een reliëk, zij het een wereldse.

We spreken van kerkelijke relieken als blijkt dat een persoon heel goed geleefd heeft of een heilig leven heeft gehad en dienaar van God is geweest. Deze relieken zijn dan overblijfselen die vereerd worden, in de vorm van een gebruiksvoorwerp, kleding en gebeente. Broeder Adelbert ("zeg maar Berry") Klaassens: "De Kerk onderscheidt drie klassen voor relieken. De derde klas relieken zijn de oudste vorm. Als je bijvoorbeeld onder het altaar van de basiliek Sint-Paulus-buiten-de-Muren in Rome kijkt, zie je een marmeren plaat met een gat

”
De Kerk onderscheidt drie klassen voor relieken. De derde klas relieken zijn de oudste vorm.

er in. Onder dat gat staat de sarcofaag van de apostel Paulus. Laat je stoffen linten via dit gat in aanraking komen met de sarcofaag, dan worden de linten relieken. Zodoende was het vroeger heel gemakkelijk om relieken mee te nemen als ze van lint waren. Bij de tweede klas relieken gaat het om kleding en gebruiksvoorwerpen van een zalige of heilige, zoals een stoel, bril of lamp. De eerste klas relieken betreffen het lichaam zelf. Je kunt dan zeggen dat je een stukje van de zalige of heilige zelf aanwezig hebt.”

Custodes

Broeder Adelbert is door de bisschop aangewezen als 'custodes' (een persoon aan wie het bewaken en bewaren van objecten is toevertrouwd). Ruim twaalf jaar oefent hij deze bijzondere functie uit. Aanvankelijk was

hij alleen custodes van de relieken van het bisdom, toen nog ondergebracht in het bisschoppelijk paleis in Haarlem. Sinds 2014 echter, vanwege zijn intreden in de Abdij van Egmond, kwamen

ook de relieken van de abdij onder zijn hoede. Hoe komt een abdij of bisdom aan relieken? Broeder Adelbert licht toe: "De Graven van Holland hebben ooit deze abdij gesticht. Het oudste gedeelte van de reliekschatten van de abdij is hier terechtgekomen in de negende eeuw, in 875, bij de wijding van de eerste stenen kerk. De zoon van een van de stichters werd aartsbischop in Trier en hij heeft bij de wijding van deze kerk boeken en een gedeelte van de relieken gestuurd. Deze eerste relieken zijn nog steeds hier, dat is heel mooi. De oudste relieken die wij van deze plek zelf hebben, zijn de relieken van Sint Adelbert. Ze zitten achter slot en grendel in het hoogaltaar van de abdijskerk. Adelbert was missionaris die hier samen met Sint Willibrord in 738 geweest is. Hij was de eerste diaken voor Heiloo en Egmond, en was hier buiten het dorp Egmond

”
Relieken suggereren de nabijheid van personen die geleefd en geleden hebben voor Christus.

begraven. Zijn relieken zijn in 922 overgebracht naar een zusterklooster dat hier stond. Ze zijn daar gebleven tot en met de Reformatie, en daarna verstoep geweest in Haarlem. Uiteindelijk zijn deze schatten in 1950 vanuit het bisdom teruggekomen. We hebben dus nog steeds het lichaam van Adelbert hier. De rest van de relieken zijn er in de loop der jaren bijgekomen. Een bijzondere reliek is die van een Venetiaanse Doge, een heilige. De bijbehorende brief met toelichting, geschreven door kardinaal Angelo Giuseppe Roncalli van Venetië

Tentoonstelling ‘Relieken’

Van 12 oktober 2018 t/m 3 februari 2019 komen er meer dan honderd bijzondere relieken naar Utrecht voor de tentoonstelling Relieken. Museum Catharijneconvent is wereldwijd het eerste museum dat reliekverering laat zien als universeel en levend fenomeen, cultuur en religie overstijgend. Te zien is een ongekende variëteit aan voorwerpen waar mensen kracht aan ontleen. Van een reliekhouder met een splinter van de doornenkroon van Christus, zamzam-water uit Mekka, een altaartje voor voetbalheld Maradona tot een dertiende-eeuws beeld van de Boeddha waarin relieken bewaard worden.

(de latere paus Johannes XIII, in 2014 heilig verklaard – red.), is nu overigens óók een reliek. Dat vind ik wel een mooie. Mijn favoriete relieken zijn een kies en stukje kaakbot van de heilige Andreas, die bij het laatste avondmaal aanwezig was.” De relieken van de Abdij worden bewaard in een indrukwekkende kluis, met aan de buitenkant noppen van bergkristal. Broeder Adelbert pakt met zichtbaar genoegen de ene na de andere reliek en licht deze toe. Ook relieken van vele martelaren zijn veilig opgeborgen. Die van de martelaren van Gorcum bijvoorbeeld. “Toen vielen Gorcum en Brielle onder het bisdom van Haarlem. Deze relieken zijn dus van het bisdom.”

In iedere kerk

In iedere parochiekerk zijn relieken aanwezig. Ze bevinden zich vaak in het altaar, waaraan de priester de eucharistie viert. Op deze wijze wordt het hier en nu door de relieken verbonden met vroeger (de heilige) en door de eucharistie met de transcendente verrezen Heer.

In de tweede helft van de negentiende eeuw werden er veel nieuwe kerken gebouwd in ons bisdom. Vanuit Rome werden diverse relieken beschikbaar gesteld voor deze nieuwe kerken. En als een kerkgebouw aan de eredienst wordt onttrokken, gaan de aanwezige relieken naar het bisdom, want relieken zijn eigendom van de Kerk.

Nabijheid

Broeder Adelbert vindt dat 'symbolisch verbonden zijn' het grootste belang is van relieken. "Er bestaat een

”
Naast de sacramenten is dit de grootste schat die je kunt bewaren en bewaken.

gebruiken en realistisch denken. In de late middeleeuwen werden relieken gewoon zelf gemaakt. Uit die tijd stammen vaak dit soort rare relieken.”

universele behoefte aan tastbaar contact met de andere kant. Relieken suggereren de nabijheid van personen die geleefd en geleden hebben voor Christus. Alle dimensies komen samen: de aanwezigheid van een reliek verbindt jou met het verleden van die persoon en met het hemelse. Het gaat om verering van de heiligheid, want achter iedere heilige is het leven van Christus zichtbaar.”

Bekend is dat er ook vreemde relieken zijn, zoals moedermelk van Maria. Adelbert lacht en zegt: "Relieken nodigen natuurlijk ook uit tot je gezonde verstand

Affiniteit

Het is wel duidelijk dat broeder Adelbert veel werk heeft aan zijn taak. Hij besteedt een groot deel van zijn tijd aan het schoonhouden van de relieken, administreren, uitlenen en het weggeven aan andere (buitenlandse) kloosters die hierom vragen. Op een feestdag zet hij de reliek van de betreffende heilige of zalige bij het altaar in de kloosterkerk. Broeder Adelbert: "Naast de sacramenten is dit de grootste schat die je kunt bewaren en bewaken. Ik vind het daarom een enorme eer om dat te doen en voel de verantwoordelijkheid ervan. Je moet het wel kunnen, dat zeg ik er bij. Gelukkig heb ik affiniteit met geschiedenis en kan ik goed orde scheppen. Toen ik met dit werk begon, werd ik geconfronteerd met een grote chaos. Ik ben een creatief mens en heb er gewoon enorm veel plezier in." ■

*Edith van Kuijk
Eric van Teijlingen*

Foto Br. Klaassens: Armando Jongejan

Foto's reliekhouders: Museum Catherijneconvent

**Speciale
aanbieding
voor
SamenKerk-
lezers**

Op vertoon van de voorpagina van dit nummer van *SamenKerk* krijgt u als lezer van ons bisdomblad korting op het bezoek aan de tentoonstelling 'Relieken' in Museum Catharijneconvent in Utrecht.

Dit is geldig voor vier personen.

U hoeft de extra toeslag van € 3,00 niet te betalen (wel de normale entreprijs ad € 14,00 of € 12,50 (bij 65+); met een Museumjaarkaart is de toegang helemaal gratis).

Museum Catharijneconvent
Lange Nieuwstraat 38,
3512 PH Utrecht
030-2313835 | www.catharijneconvent.nl
Geopend op dinsdag t/m vrijdag
van 10.00 tot 17.00 uur
en op zater-, zon- en feestdagen
van 11.00 tot 17.00 uur.

Leo Fijen is hoofd levensbeschouwing KRO-NCRV en directeur van uitgeverij Adveniat

In de eerste dagen van de herfst ben ik op reis in Zuid-Frankrijk voor een kloosterserie die rond Kerstmis op televisie wordt uitgezonden. De eerste ontmoeting heb ik met de Brabander Marcellin Theeuwes, jarenlang de prior van La Grande Chartreuse in de bergen rond Grenoble en sinds een paar jaar prior van het veel kleinere klooster van de kartuizers in Montrieux, op zestig kilometer van Marseille. Hij is ziek en weet dat zijn lichaam de strijd tegen kanker zal verliezen. Toch ontvangt hij me tussen de behandelingen in het ziekenhuis door. Hij loopt moeizaam door de gangen van het klooster. Ik beseef hoe bijzonder het voorrecht is. Ik mag anderhalve dag bij hem te gast zijn, in een omgeving waar monniken achttien uur per dag stil zijn en voor het grootste deel in eenzaamheid leven. Aan het einde van de gang hangt een kruis. Hij stopt met lopen en wijst naar Christus. "Daar leef ik voor, daar heb ik mijn leven aan gegeven", zegt hij met zachte stem. "En Christus die gestorven is aan het kruis, geeft me straks de vrijheid om te kunnen sterven."

Twee dagen later ben ik bij de benedictinessen van Lioba, een zusterklooster van het Liobaklooster van Egmond in het heuvellandschap van de Provence. De Nederlandse abdis Elaie Bollen leidt me rond over het terrein en stopt bij de bibliotheek. "Zie je dat kruis", vraagt ze. Ik knik alleen maar. Daarna praat ze verder: "In dat kruis is een levende wijnrank geschilderd. Dat zegt alles. Het sterven is niet het einde maar een nieuw begin van leven. Dat leven ontvang ik hier in de Provence elke dag. Het kruis is een teken dat verwijst naar nieuw leven", houdt ze me voor. Ik ben ontroerd door haar woorden. Ze is twee keer getroffen door kanker en heeft twee keer nieuw leven ontvangen. Ze leeft met het kruis van Christus.

Als ik terug ben in de kluizenaarswoning op het terrein van de abdij, lees ik het boek van Rowan Williams, *God met ons*. Deze internationaal bekende theoloog en voormalige aartsbisschop van Canterbury schrijft neer wat Marcellin Theeuwes en Elaie Bollen in Zuid-Frankrijk voorleven. "God raakt nooit uitgeput door wat we doen. God is er altijd. Hij kan relaties herstellen die wij steeds

Het kruis als teken van vrijheid

”
**Zo worden wij
vrije mensen,
met het kruis als
teken van vrijheid
in ons midden.**

opnieuw verbreken. Dat is het teken van het kruis, het teken van vrijheid", aldus Rowan Williams. Wij hoeven volgens deze Engelman alleen gehoorzaam te zijn aan

God en te leven in zijn menslievendheid: zijn voorbeeld in Christus volgen en ons leven geven aan onze naasten. Zo worden wij in gehoorzaamheid vrije mensen, met het kruis als teken van vrijheid in ons midden. Ik ben dankbaar twee mensen ontmoet te hebben die met het teken van het kruis leven. Marcellin Theeuwes en Elaie Bollen zijn voorbeelden van mensen die door het kruis innerlijk vrij zijn geworden. ■

Rowan Williams | *God met ons* | ISBN 9789089722348
www.berneboek.com | € 14,90

Wat ik DOE...

Elke parochie draait op vrijwilligers. Deze toegewijde groep mensen zet zich vele uren in voor het reilen en zeilen van de geloofsgemeenschap. In zeer diverse taken: van koster tot lector, van communiegroep tot parochiebestuurder. SamenKerk reist door het bisdom en vraagt: wat is uw taak in de parochie?

Eric van Teijlingen

Agenda, verslag, emails en wat verder ter tafel komt

Voor dat Marga Breed als afgevaardigde van haar parochie Heilige Martelaren van Gorcum plaats nam in het gezamenlijke parochiebestuur van het samenwerkingsverband Zaanstreek-Noord, had ze al een hele 'loopbaan' van vrijwilligerstaken doorlopen. In 1990 begonnen, "via mijn kinderen. Kinderneven-dienst, eerste Communie. Later nog heel wat andere werkgroepen gedaan." In 2015 gingen de parochies van Koog aan de Zaan, Krommenie, Wormerveer en Wormer een samenwerking aan. Breed trad toen toe tot de parochieraad voor de locatie Zaandijk/Koog aan de Zaan, om vervolgens eind 2016 ook toe te treden tot het bestuur in personele unie. "De Martelaren is een mooie maar wel een vergrijsde parochie. Iedere vrijwilliger heeft bij ons meerdere petten op. Niemand ambieerde deze taak. Ik dacht dat het een taak is die

Ordelijk en overzichtelijk bewaren

Na zijn pensionering stond Martin Hijne voor een keus: ga ik vrijwilligerswerk doen bij het lokale historisch genootschap of bij de parochie? Het werd de parochie, "want zo kon ik het combineren met de liefde voor mijn geloof". In 2013 werd Hijne door de pastoor gevraagd om het parochie-archief te beheren. Later werd hij tevens secretaris van het samenwerkingsverband Zaanstreek Zuid en lid van de parochieraad. "Ik ben met niets begonnen. Ik kocht archiefkasten en dozen en kreeg een ruimte op de pastorie. Vervolgens bracht ik het aanwezige archief bij elkaar van zolders van oud-bestuursleden, andere parochianen, maar ook van de pastoriezolder en wat ik thuis had verzameld. Nu beslaat het hele archief zo'n 170 ordners en dozen." In de loop van de tijd werd het parochiële archief - naast verslagen van kerkbestuur, parochiekoor, informatie over de pastoors - verder aangevuld met een verzameling bidprentjes, kerkboeken,

**Regio Zaanstreek-Zuid
Parochie H. Odulphus
Assendelft (Zaanstad)
Martin Hijne (71)
Parochiearchivaris**

Foto: Piet Boon

Foto: Angélique Broerse-van Hal

devotieplaatjes en religieuze voorwerpen. “Parochianen komen dergelijke artikelen bij de pastorie afgeven, om – zo vertelde iemand mij – te voorkomen dat de kinderen het in de klike gooien.” Assendelft is een oude parochie, een statie tijdens de Reformatie; dus veel archief. “De oudste vermelding van de parochie dateert uit de achtste eeuw. Er zijn ook bronnen uit de elfde en twaalfde eeuw waarin beschrijvingen zijn over de overdracht van bezittingen, waaronder Assendelft, van de Abdij van Echternach naar de Graven van Holland. Veel van het parochiearchief van vóór 1850 wordt nu

ik goed kan doen. Daarnaast voel ik mij sterk betrokken bij de parochie en zo kan ik er zijn voor de parochianen. Zodoende heb ik mij beschikbaar gesteld”, aldus Breed, die er aan toevoegt: “Ik ben wel een kritische katholiek, hoor, ik stel altijd vragen, laat mij graag inspireren door

**Regio Zaanstreek-
Noord, Parochie
H.H. Martelaren
van Gorcum
Koog a/d Zaan
(Zaanstad)
Marga Breed (62)
Secretaris PU-bestuur**

onze ‘no nonsense’ Paus Franciscus en teksten van Huub Oosterhuis.” Ze vervult in dit parochiebestuur van zes leden de taak van secretaris. “We vergaderen eens per zes weken. Ik prijs mij gelukkig dat we een notuliste hebben voor deze bestuursvergadering maar als secretaris bereid ik de vergaderingen voor qua agenda en vergaderstukken. Verder beheer

ik het emailadres van het parochiebestuur en zorg ik dat alle inkomende emails hun weg vinden naar de juiste personen. Ook maak ik een verslagje voor de vier parochiebladen en ik houd een digitaal archief bij van de vergaderingen, documenten en notulen. Ik ben er zeker een paar uur per week mee bezig. Als secretaris moet ik met regelmaat officiële stukken tekenen.

professioneel bewaard bij het Gemeentearchief Zaanstad. Wij bewaren kopieën van de belangrijkste stukken hier.” Hijne pakt een van de mappen uit een kast om te laten zien wat voor stukken het archief behelst. Hij bladert door de map en zijn ogen beginnen te glinsteren. Bladzijde voor bladzijde slaat hij om terwijl hij opsomt wat er allemaal bewaard wordt: bouwtekeningen, beschrijvingen van schilderijen, parochieraadvergaderingen, foto's: “Ja, wat vandaag gebeurt, is in de toekomst historie. Daarom is het belangrijk dat alles ordelijk, overzichtelijk en bruikbaar wordt bewaard. Soms denk je wel eens: wat een meuk, maar we hebben het archief toch regelmatig nodig. Naast dit papieren archief beheer ik ook een digitaal archief, want het kerkbestuur vergadert tegenwoordig papierarm.” Wat is er zo leuk aan een archief? “Je krijgt een kijkje in de geschiedenis van de parochie. Je leert er veel van, hoe de gemeenschap was, welke pastoors we hebben gehad. Laatst kwam er een professor in de kunstgeschiedenis uit Amerika hier navraag doen over pastoor Quirinus Costerus van rond 1600. Fantastisch toch!” ■

Dan besef je welke verantwoordelijkheid je als bestuurder draagt. In de vergaderingen bespreken we veel over de gebouwen en financiën, met vier parochies is daar veel over te doen. Daarnaast zijn de pastorale zorg en het reilen en zeilen van de lokale parochies vaste agendapunten.” Wat heb je allemaal nodig voor deze taak? “Je hart en ziel moeten toch wel bij de parochie liggen. Verder moet je goed de weg weten in de organisatie en de mensen kennen. Vorig jaar heb ik de bestuurscurcus gedaan van het bisdom. Ik vond dat een heel goede cursus en heb er veel aan gehad.” Als parochiebestuurder heeft Marga Breed een bisschoppelijke benoeming ontvangen en kan zij tot 2021 actief blijven. ■

Voor de

jongeren

Jongerenplatform bisdom vernieuwd

Het jongerenplatform van het bisdom is vernieuwd. Vier nieuwe leden hebben zich aangesloten: Elise van der Koogh uit Hilversum, Truc Do uit 't Zand, Niels Bleeker uit Heemskerk en seminarist José Ramon Nunez Casanova uit Nieuwe Niedorp. Gérard Minde uit Amsterdam zal dit seizoen toch weer meedoen nadat hij aanvankelijk afscheid wilde nemen.

Samen met Nico Vennik en Renske de Greeuw zullen ze onder begeleiding van jongerenwerker Carolien Hoogenboom het jaarprogramma van het jongerenpastoraat voor een groot deel vormgeven. Wil je meer weten over het jongerenwerk en op de hoogte blijven van de nieuwe ontwikkelingen op dit gebied in bisdom Haarlem-Amsterdam? Neem dan een kijkje op: www.jongekerk.nl of mail naar: info@jongebisdomhaarlem.nl ■

Agenda 2018-2019

In de agenda vindt u alle programmaonderdelen van het jongeren-pastoraat van het bisdom voor het komende seizoen (met enkele data onder voorbehoud*).

20 oktober 2018	Vorbereidingsdag WJD Panama (in Den Haag)
10 november	Netwerkbijeenkomst jongerenwerkers*
17 – 18 november	Nationale jongerencollecte
23 – 25 november	Vorbereidingsweekend WJD Panama (in Bruinisse)
15 december	Kerstdiner jongerenplatform
12 januari - 4 februari 2019	Wereldjongerendagen Panama
25 – 27 januari	WJD-thuisblijfprogramma (op Ameland)
1-3 maart	Kloosterweekend*
16 maart	Jongerenprogramma Stille Omgang
6 april	Netwerkbijeenkomst jongerenwerkers
14 april	WJDag – Palmzondag
15 juni	Seizoensafsluiting jongerenprogramma
13 – 18 juli	Tienerkamp Breakout*

Kloosternacht 13-14 oktober

In de nacht van zaterdag 13 op zondag 14 oktober zullen diverse religieuze gemeenschappen in Oosterhout, Den Haag en in Amsterdam hun deuren openen in het kader van de Kloosternacht. Het thema van de Kloosternacht is: 'I have a dream', naar de beroemde toespraak van Martin Luther King uit 1963. Deze nacht, speciaal bedoeld voor jongeren tussen de 17 en 35 jaar, wordt een nacht om te waken, een nacht van ontmoeting, een nacht voor de toekomst en een nacht vol dromen. Ook jouw dromen!

Het programma in Amsterdam wordt gezamenlijk georganiseerd door de paters franciscanen, jezuïeten, salesianen en sacramentijnen en de Kleine Zusters van Jezus en de missiezusters Dienaressen van de H. Geest, en begint die zaterdagavond om 19.00 uur in stadsklooster La Verna. Deelname aan de kloosternacht kost vijf euro. Info en aanmelding: kloosternacht@knr.nl (o.v.v. Amsterdam) | Facebook: zinplekken voor jongeren. ■

WERELDJONGERENDAGEN

PANAMA

22-27 JANUARI 2019

In de natte grensstreek van Holland en Utrecht Aalsmeer en Kudelstaart

In 1199 wordt het dorp Aalsmeer voor het eerst vermeld. 'Aals' verwijst volgens historici naar de elzen die hier vroeger groeiden. Niet naar de aal (vis) zoals die in het alternatieve wapen in de kerktoren afgebeeld staat. Het hoorde toen nog tot Kennemerland waarvan het door de vervening in de zestiende eeuw werd gescheiden door het Haarlemmermeer.

Later kwamen er enkele droogleggingen waarop fruit werd gekweekt en later potplanten. Al in 1872 ging men kweken in verwarmde kassen. In 1912 vestigde zich hier de bekende veiling en sindsdien is Aalsmeer een internationaal bekend centrum van de bloementeel. Een dorpsbrand raasde door het dorp in 1844. Er kwam herbouw en uitbreiding. Na de Tweede Wereldoorlog is Aalsmeer aan de zuid- en oostzijde verder gegroeid en heeft men in 1974 aan de zuidoostzijde een industrieterrein ingericht met een enorme nieuwe bloemenveiling.

De oude kerk

De kerk staat opeenterop de hoogste plek van Aalsmeer, omgeven door de ringsloot. Hij werd, vermoedelijk op de fundamenten van een vijftiende-eeuwse voorganger, in 1549 gebouwd als laatste katholiek kerkelijk bouwproject vóór de Reformatie. Hij werd uiteraard weer toegewijd aan de apostelen Petrus en Paulus. Als voorbeeld heeft de (oude) St. Jacobuskerk in Den Haag gediend. In 1566 werd hij ingericht voor de protestantse eredienst en in 1653 vergroot door de

De oude (Petrus en Paulus) kerk van Aalsmeer

De oud-katholieke kerk van Aalsmeer

middelste beuk te verlengen. De toren werd in 1848 gesloopt. De huidige met veel natuursteen opgesierde toren dateert uit 1868. De kerk heeft binnen galerijen, een preekstoel uit het derde kwart van de zeventiende eeuw en een orgel uit 1868 van H. Knipscheer.

Restauraties vonden er plaats: aan de kerk in 1951 en 1977, aan de toren in 1971 en 1992. Tot 1813 werd men in de kerk begraven, tot 1876 om de kerk. Op de kerkwerf staan zeer oude waardevolle bomen.

De oud-katholieke kerk

Na de Reformatie kerkten de rooms-katholiek geblevenen in een houten schuilkerk aan het Oosteinde van Aalsmeer. Bij het schisma van 1723 bleef pastoor Pesser van Velzen de door het kapittel van Utrecht gekozen bisschop trouw. Rome had inmiddels Nederland onder een apostolisch vicaris geplaatst die onder de supervisie van de bisschoppen van Keulen en Leuven moest opereren. Dankzij pastoor Pesser ontstond zo in Alsmeer-Oost een parochie van wat toen de 'Oud bisschoppelijke clerezij' werd genoemd, afgekort de oud-katholieken. In 1860 werden de huidige kerk en pastorie gebouwd. Opvallend is de gelijkenis met de R.K.-kerk van Oosterblokker van Molkenboer. Achter de kerk bevindt zich het enige oud-katholieke kerkhof in Nederland met graven van onder meer oud-katholieke bisschoppen, pastoors en Aalsmeerse families als Rinkel en Moleman.

Het blauw is overvloedig aanwezig en verwijst naar Maria

opgetrokken. Op de eerste steen leest men de namen van prior A. Peters en pastoor D. Heggelman. J.P.L. Hendriks was de architect van de stevige kerk met de opvallende zadeldaktoeren. Het interieur is rond 1950 beschilderd door G. van Geffen. In 1995 vierde men het 75-jarig bestaan van het Karmelklooster. Op 18 mei werd een kleinere versie van de groter glasappliqué aangebracht naar ontwerp van L. de Rooy door glasindustrie van Tetterode. De kunstenaar heeft het karmelwapen op artistieke wijze gevat binnen een aantal rozen welke de bloemen-

De katholieke St.-Jan-Geboortekerk van Kudelstaart

Interieur St.-Jan-Geboortekerk van Kudelstaart

cultuur van Aalsmeer symboliseren. De drie sterren verwijzen naar de Allerhoogste. Maar ook naar de drie geloften die de broeders en zusters afleggen: de onderlinge broeder/zusterschap, het leven in gemeenschap van goederen en het celibaat. Het blauw is overvloedig aanwezig en verwijst naar Maria en ook naar het hier ook zo overvloedig aanwezige water. De kloosterkerk bood in de begintijd dus gastvrijheid aan de in 1957 opgerichte Karmelparochie. Die kwam in 1963 in het bezit van een flinke eigen kerk van architect Molenaar. Maar ze bleek gammel en groot en hield het niet. Dus kwam men naar het klooster terug. Tot november 2012 werd het klooster bewoond door paters karmelieten (waaronder de bekende Henny Post). Daarna vestigden

Het karmelietenklooster

De Rome getrouwe katholieken gingen ook door maar vooral in Kudelstaart en Hoofddorp. In Aalsmeer zelf was nog geen eigen parochie. Het plan rees die onder te brengen bij een klooster van de paters karmelieten. De Eerste Wereldoorlog werkte vertragend en pas in 1920 kwam alles rond en werd het klooster gebouwd. De huidige refter was toen kerk. Op het feest van O.L.V. van de berg Carmel (16 juli) werd in 1931 de eerste steen gelegd voor de kerk die naast het klooster werd

zich zusters benedictinessen in het klooster, tot zij in 2017 terug gingen naar Italië.

Kudelstaart

Het dorp wordt voor het eerst genoemd in 1237 en heet dan 'Schoenedorp' (mooi dorp). In de dertiende eeuw wordt het dorp niet zonder schermutselingen, opgedeeld in een Hollands en een Stichts deel. Het werd toen Kudelstert genoemd. 'Stert' is een uitstekend stuk land, een 'kudele' de bodem van een viskorf. Amsterdam kocht in 1724 de heerlijke rechten van het hele dorp. De aanleg van het fort Kudelstaart in 1890 deelde het lintdorp nogmaals in tweeën, waarna het centrum verschoof van het noorden (Vrouwentroost) naar het zuiden. Na de Tweede Wereldoorlog heeft de waterrecreatie een hoge vlucht genomen en werden villa's gebouwd aan de westkant (Westeinderplassen) en meest recent ook aan de zuidoostzijde. De 'statie' Kudelstaart kerkte eerst in Kalslagen (hier vlakbij). De bewoning was wat ongeordend en ruig. Daarom verhuisde men later naar het Robend, waar in 1661 een schuilkerk werd gebouwd. In augustus 1823 werd een nieuwe kerk (in Waterstaats-stijl) ingezegend. In het oude centrum - nu Vrouwentroost genaamd - werd de middeleeuwse kerk, gebruikt door de hervormden, in 1864 gesloopt. Op 28 augustus 1858 werd de katholieke statie verheven tot de een aan St. Jan toegewijde parochie (St. Jans Geboorte). De oude kerk werd in 1869 voorzien van een nieuwe voorgevel en een apsis

De oude kerk werd in 1869 voorzien van een nieuwe voorgevel en een apsis in neo-romaanse stijl

De kerk van het voormalig Karmelietenklooster

Het glas-appliqué naast de kloosteringang

Meer: G.J. Snoeck, 75 jaar Karmelparochie (2005). Over alle gearreweerd tussen Utrecht en Holland valt veel te lezen in de studie van oud-pastoor Th. van Zanten uit 1972. Zie ook Jan Willem de Wijn, Kerken in Kudelstaart (1995).

Kijk voor meer foto's op de website kerkengek.nl

in neo-romaanse stijl naar een ontwerp van architect Th. Asseler uit Amsterdam (die ook in het nabijgelegen Duivendrecht gebouwd heeft). De kerk, die zo ook een ranke toren kreeg, werd op 28 april 1870 ingewijd. Er kwam een preekstoel uit het atelier Maas en een Maria-altaar van de firma Stracké. Helaas overleefden die de jaren zestig van de vorige eeuw niet. De kerk is nu strak maar wel stijlvol beschilderd.

Tenslotte

Interessant is dat de bouw van de grote oude Kerk van Aalsmeer het laatste bouwproject was voor de Reformatie, dat hier de ontmoeting (of het gekrakeel) plaats vond tussen de mensen van de Oude Clerezij en de Rooms getrouwen. Ook boeiend dat hier de karmelieten neerstreken en dat er ook nu weer gelovig geïnspireerde mensen bezig zijn de oude boodschap van Gods liefde voor de mensen voor te leven. ■

Hein Jan van Ogtrop

Marcel Poorthuis is professor in de dialoog tussen de godsdiensten aan de Faculteit Katholieke Theologie van Tilburg University

In het Haarlemse is de sympathieke priester George Paimpillil werkzaam. Hij komt uit Zuid-India en behoort tot de eerbiedwaardige Kerk der Thomaschristenen, die volgens traditie teruggaan op de apostel Thomas. Hun Syro-Malabaarse traditie is sterk beïnvloed door het Syrische christendom, maar ze behoren tot onze eigen rooms-katholieke Kerk. George heeft het voor elkaar gekregen om naast het veeleisende pastoraat een proefschrift te schrijven, daartoe in staat gesteld door kardinaal Ad Simonis en later bisschop Jos Punt. Het is een boeiend geheel geworden! Het gaat in zijn boek *Christian Initiation in India* om de kwestie van inculturatie, een typisch katholiek begrip. Hierbij staat de vraag centraal op welke wijze de christelijke boodschap

Concreet stelt Paimpillil aan de orde op welke wijze de *samskaren* uit het hindoeïsme zouden kunnen worden geïntegreerd in de Kerk van Zuid-India. *Samskaren* zijn rituelen die de baby begeleiden, enkele al vóór de geboorte, bij de conceptie. Het is een initiatieproces: het eerste vaste voedsel wordt gevierd (*Annaprasana*) het afknippen van de eerste haren (*Cudakarana*), de eerste keer naar buiten (*Niskramana*), enzovoort. Bij elke *samskara* wordt een vuur ontstoken, omdat de god Agni (denk aan het Latijnse *ignis*: vuur) in het hindoeïsme een grote rol speelt. De oriëntatie op het Oosten als bron van licht is eveneens belangrijk. Veel van deze symboliek komt natuurlijk in het doopsel ook aan de orde, maar dat is één moment, geen proces. Nu kan er geen sprake van zijn dat de godenwereld zomaar in de christelijke religie wordt binnengehaald, maar bepaalde universele elementen, zoals het licht, het ontvangen van de ziel, de band tussen moeder en kind, de rol van de vader, zijn wel degelijk van christelijk-religieuze betekenis en worden nogal eens veronachtzaamd. George doet het intrigerende voorstel om de zegeningen, waarvan het katholicisme er vele kent, te verbinden met de *samskaran*. Bijbels gesproken omlijsten de zegeningen

de band tussen ouders en kinderen. Het boek *De benedictionibus* bevat tientallen zegeningen, door leken uit te voeren! Ouders voor kinderen, echtelieden die elkaar zegenen, het bestaat allemaal. Maar daar kwam dan ook mijn sportieve oppositie tijdens de promotie vandaan: welke katholiek weet daar creatief mee om te gaan? Wij leven nog steeds in een religie waarin de leken nauwelijks hun eigen religieuze verantwoordelijkheid hebben ontwikkeld. Het boek *De benedictionibus* is dan ook een dode letter gebleven. Het

hindoeïsme kan ons eraan herinneren dat de taak van de ouders ook het rijke rituele leven omvat. George Paimpillil beschreef uiteraard de situatie in Zuid-India, niet in Nederland. Maar toch: de priesters uit India die steeds meer onze Kerk in Nederland te hulp komen zullen zeker een verrijking betekenen voor het religieuze leven! ■

Tel je zegeningen

wortel kan schieten in de Indiase cultuur. De gedachte dat alles moet wijken voor het evangelie is niet de katholieke benadering geweest: *'gratia supponit naturam'*, de genade veronderstelt de natuur. Wij Europese christenen hebben al te vaak onze Europese cultuur als normatief voor christenen overal ter wereld beschouwd, hetgeen tot kolonialisme en exploitatie heeft geleid. Heel wat in onze rijke liturgie is ontleend aan het Romeinse hofceremonieel, indrukwekkend, maar niet per se in alle onderdelen verplicht voor alle culturen.

Het waren met name de jezuïeten die de kwestie van inculturatie al enkele eeuwen geleden aan de orde hebben gesteld. Het evangelie verspreiden is nu eenmaal iets anders dan een cultuur dwingend opleggen en "de Kerk verwerpt niets van waarde in andere culturen, die dikwijls een straal van de goddelijke waarheid bevatten" (Verklaring Tweede Vaticaans Concilie over de niet-christelijke godsdiensten, *Nostra Aetate*).

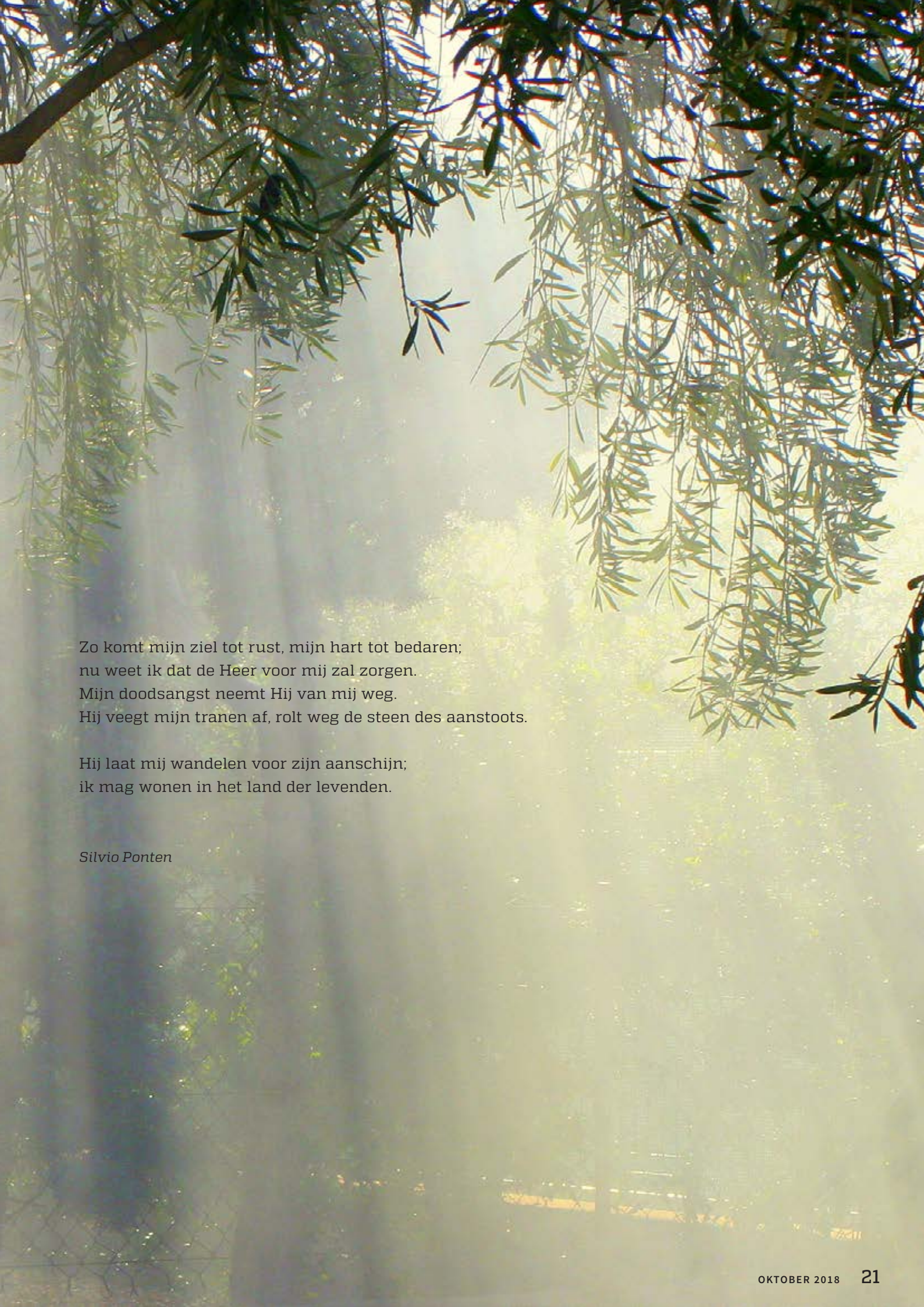

Psalm 116

De Heer heb ik lief, Hem wil ik beminnen,
want Hij hoorde mijn roepen om hulp.
Hij luisterde naar mij toen ik smeekte;
toen ik bad om erbarmen, leende Hij mij het oor.

Toen doodsangst mij benauwde,
toen ik bang was voor lijden en pijn,
toen riep ik de naam van de Heer:
red mij, en spaar mijn leven.

En de Heer luisterde vol erbarmen;
vol medelijden hoorde Hij mij aan.
De Heer behoedt de hulpelozen;
de zwakke geeft Hij genade.

A misty, sunlit scene with hanging willow branches framing a path in a forest. The light is soft and golden, creating a serene atmosphere. The branches are dark green and hang down from the top of the frame, framing the central path. The path is a narrow, light-colored trail that leads into the distance, disappearing into the mist. The background is a soft, hazy green, suggesting a dense forest. The overall mood is peaceful and contemplative.

Zo komt mijn ziel tot rust, mijn hart tot bedaren;
nu weet ik dat de Heer voor mij zal zorgen.
Mijn doodsangst neemt Hij van mij weg.
Hij veegt mijn tranen af, rolt weg de steen des aanstoets.

Hij laat mij wandelen voor zijn aanschijn;
ik mag wonen in het land der levenden.

Silvio Ponten

40 jaar eerste zaterdag

Iedere eerste zaterdag van de maand reizen enkele honderden personen naar het Mariaheiligdom van Heiloo voor de eerste zaterdag of priesterzaterdag. Er wordt dan gebeden voor priesterroepingen. Begin december is het veertig jaar geleden dat hiermee gestart is. Al die tijd onder de bezielende leiding van Arnold Leeman.

In de kerkelijk roerige jaren zeventig, vóór de tijd van de polarisatie van de jaren tachtig, begint een kleine groep iedere zaterdag in Heiloo te bidden voor priesterroepingen. Arnold Leeman: “De jaren zeventig waren voor de Kerk van Nederland jaren van verval. Tientallen priesters traden uit en er waren maar weinig priesterroepingen. Pastoor Gerard Meershoek van de Surinaamse gemeenschap in Amsterdam onderstreepte het belang van het bidden voor priesterroepingen. En de eerste keer, 2 december 1978, waren er een twaalf personen, vooral uit Amsterdam, in de genadekapel van Onze Lieve Vrouw ter Nood, zoals het heiligdom heet. Zo zijn we begonnen. Later is dit aantal gegroeid naar enkele honderden deelnemers en nu komen er iedere maand tussen de honderdvijftig en tweehonderd naar priesterzaterdag. In de hoogtijdagen kwamen de mensen uit het hele land. Nu komen ze vooral uit ons bisdom. De eerste acht jaren kerkten we in de genadekapel maar vanwege de groeiende belangstelling voor deze maandelijkse dag zijn we toen uitgeweken naar de grotere bedevaartkapel. In de beginjaren was de leiding van het heiligdom niet helemaal enthousiast over dit initiatief. Ze vonden ons soms maar een raar en ouderwets clubje. En zie, nu is zelfs onze priesteropleiding gevestigd op het heiligdom.”

Het vieren van eerste zaterdag is verbonden aan een verzoek van Onze Lieve Vrouw, gedaan aan de drie ziernertjes van Fatima tijdens de verschijningen in 1917 en nadrukkelijk herhaald aan Lucia op 10 december 1925. Het programma is steeds hetzelfde. Er is gelegenheid om te biechten, samen de rozenkrans te bidden en de eucharistie te vieren. De dag sluit af met een plechtig lof. "In de loop van de tijd beschikken we over een bestand van biechtvaders, die met regelmaat aanwezig zijn. Dat was veertig jaar geleden wel anders, want zelfs de priesters zeiden toen dat het afgeschaft was.

Foto: Eric van Teijlingen

”
We bidden ook om behoud van roepingen. Ik hoor vaak dat priesters dat ook waarderen.

maken bij het perronnetje nabij het heiligdom, wat er overigens al sinds 1918 is. Nu gaat er een speciale bus, want het perron is gammel. Wat voor ons een verbetering was, was de komst van het Oesdom. Vroeger waren er tegenover het heiligdom cafeetjes, zoals 't Putje van Willibrord of verderop Kwartje koffie. Toen die sloten konden onze pelgrims nergens heen. Nu is er het prachtige Oesdom voor koffie of versnaperingen en het winkeltje.”

Blijven bidden

Veertig jaar geleden was het animo om priester te worden niet groot, maar anno 2018 staat het priesterschap zelfs onder verdenking. De laatste weken en maanden was er wereldwijd wederom een hele stroom aan negatieve berichtgeving. Leeman: "En toch moeten

we blijven bidden om roepingen. Roepingen tot het priesterschap en het religieuze leven. Maar we bidden ook om behoud van roepingen. Ik hoor vaak dat priesters dat ook waarderen. Zij hebben het vaak moeilijk in hun parochies. We hebben in de Kerk priesters hard nodig. En als ik hoor dat er dit jaar in heel Nederland geen kandidaten zijn, zeg ik: nog harder bidden. Opvallend is wel dat in de kloosters juist meer toetredingen zijn. Ik zie dat in mijn eigen omgeving. Kortom, er is altijd

reden tot hoop en bidden. Een priester van dit bisdom zei eens tegen mij: misschien is jullie bidden wel de reden van mijn roeping en het behoud van mijn roeping. Daar doen we deze eerste zaterdag voor." ■

Eric van Teijlingen

We vragen veelal de jongere priesters van het bisdom om de eucharistie te vieren. Want voor hen hebben we natuurlijk gebeden!"

Extra trein

In de jaren negentig kwam er een speciale tussenstop van de trein nabij het heiligdom. Leeman: "We maakten met de Nederlandse Spoorwegen een afspraak dat op de eerste zaterdag de trein naar Alkmaar een stop zou

Op zaterdag 3 november wordt bij het veertigjarig jubileum stilgestaan met een feestelijke pontificale hoogmis met kardinaal Wim Eijk. Op deze eerste zaterdag wordt het normale programma gevolgd.

Programma priesterzaterdag (iedere eerste zaterdag van de maand) in het heiligdom van O.L.V. ter Nood:

11.00 uur	biechtgelegenheid
11.30 uur	rozenkransgebed
12.00 uur	eucharistieviering
13.00 uur	pauze
14.15 uur	stille aanbidding
15.00 uur	lof

Er vertrekt een speciale bus om 11.10 uur van station Castricum naar het heiligdom en om 16.00 uur van het heiligdom naar het station.

Dementie- vriendelijke parochie

Nederland telt nu ruim 270.000 mensen met dementie, van wie er zo'n 70.000 in verzorging- en verpleeghuizen wonen. En het is de verwachting dat het aantal mensen met dementie de komende jaren fors zal stijgen. We krijgen er allemaal mee te maken: zelf of uw partner, uw vader of moeder, of vriend(in) of kennis, of een medeparochiaan uit de parochie. Hoe kan een parochie hier mee omgaan? Dit is het eerste van drie artikelen rond dementie en de geloofsgemeenschap.

V

an jongs af aan ga je naar de kerk. Met je ouders mee. Je deed er je eerste communie, was er misschien misdienaar, vervolgens je plechtig aannemen en later trouwde je er. Met je eigen gezin en kinderen ging je er heen. Als vrijwilliger (m/v) heb je er vele voetstappen liggen. Op allerlei niveaus ben je actief geweest. Maar nu ben je op leeftijd en werkt je geheugen niet meer zo goed mee. Zelfstandig naar de kerk gaan lukt niet meer. En je vrijwilligerstaak uitoefenen? Hoe moet dat nu? Want je wilt er nog zo graag bij blijven horen. Hier ligt een uitdaging voor de parochies. Hoe kunnen zij ervoor zorgen dat mensen met dementie toch mee kunnen blijven doen? Vaak is minder nodig dan gedacht om deze groep er actief bij te betrekken.

Liturgie kent een vast stramien van handelingen en gebeden. Dat geeft houvast

Een parochie kan bijvoorbeeld voorlichting (laten) geven aan parochianen en/of aan vrijwilligers over dementie en hoe hiermee het beste om te gaan.

Naar de kerk gaan

Voor veel mensen is het geloof een grote troost en steun. Vaak zit het diep geworteld en biedt het een gevoel van veiligheid en vertrouwen. Naar de kerk gaan gaat daarom vaak nog heel goed voor iemand met dementie. Men is er bekend, heeft er een vaste plek en er zijn bekende gezichten om hem heen.

Dementie is de naam voor een combinatie van symptomen (een syndroom), waarbij de hersenen informatie niet meer goed kunnen verwerken. De meest voorkomende vorm van dementie is de ziekte van Alzheimer, gevolgd door vasculaire dementie. Bij dementie gaan zenuwcellen in de hersenen kapot, of de verbindingen tussen de cellen. Door deze afname van cellen functioneren de hersenen steeds minder goed. In het begin van de ziekte vallen meestal de geheugenproblemen op. Later krijgt de persoon met dementie problemen met denken en taal. Ook kan hij te maken krijgen met veranderingen in karakter en gedrag. Naarmate de ziekte erger wordt, verliest iemand met dementie steeds meer de regie over zijn eigen leven. Hij wordt steeds afhankelijker van de hulp van anderen. Dagelijkse handelingen worden steeds moeilijker. Bij sommige mensen verloopt de achteruitgang heel snel; anderen kunnen nog jarenlang een redelijk gewoon leven leiden. Uiteindelijk raakt iemand door de gevolgen van dementie erg verzwakt. ■

Hoe om te gaan met iemand met dementie?

- Blijf in gesprek. Praat in korte zinnen. Gebruik in elke zin maar één boodschap en stel één vraag per keer.
- Laat mensen met dementie in hun waarde en neem hen serieus. Wees belangstellend en toon betrokkenheid.
- Laat iemand schitteren (iets doen wat hij goed kan) en geef complimentjes! Iemand kan zo het gevoel hebben iets (nog) goed te kunnen en iemands eigenwaarde kan daardoor groeien.
- Vraag niet te veel naar feiten en gebeurtenissen van vandaag of gisteren. Vraag bijvoorbeeld: "Hoe was uw dag?" of: "Heeft u een prettige dag gehad?" in plaats van: "Wat heeft u gisteren/vandaag allemaal gedaan?"
- Probeer niet te veel te corrigeren of tegen te spreken. Zo leg je de nadruk op wat iemand met dementie niet meer weet of kan.

De oude, vertrouwde woorden, liederen en rituelen worden nog heel lang herkend. Maak daar gebruik van als parochie. Liturgie kent een vast stramien van handelingen en gebeden. Dat geeft houvast. Zeker voor iemand met dementie.

In veel gevallen is de partner de eerste mantelzorgverzorger voor een parochiaan met dementie. Samen gaan ze naar de kerk. Maar wat nu als deze partner wegvalt en de stap naar een verpleeghuis nog niet aan de orde is? Kunnen de kinderen vader of moeder naar de kerk begeleiden? Of kan een parochiaan die de persoon kent

Wat kunnen we in de parochie doen?

- Begeleid iemand met dementie in de kerk. Ga bijvoorbeeld naast hem zitten om zo nodig te helpen met de bladzijden in het misboekje.
- Verander niet te veel in de liturgie, maar gebruik de oude, bekende, teksten. Zing ook de bekende liederen met de bekende melodieën. Zingen is iets wat mensen (met dementie) graag doen.
- Bekijk of het in de parochie mogelijk is om door-deweeks een viering te houden voor zieken en ouderen, waarbij de duur van de liturgie en de plek van de viering kan worden afgestemd op de doelgroep. Met, na afloop, uiteraard gelegenheid voor koffie drinken en ontmoeting.
- Overleg met een werkgroep hoe een vrijwilliger met dementie nog zo lang als mogelijk betrokken kan blijven bij het vrijwilligerswerk. Kijk wat iemand met dementie wél kan.

dat doen? Dat laatste is ook aan te bevelen, te meer omdat kinderen geen band meer hebben met de kerk en op zondagmorgen vaak andere bezigheden hebben in hun gezinnen.

Netwerk

Een parochie is ook een netwerk van mensen die oog en oor hebben voor elkaar in de gemeenschap. Kunnen mensen met dementie en hun mantelzorgers een beroep doen op dit parochiële netwerk? Is het mogelijk dat iemand met dementie kan blijven zingen in het parochiekoor? Misschien zingt hij of zij niet meer de hoogste noot, maar meedoen is belangrijk. Wellicht kan hij of zij meehelpen bij de koffiepauze. Niet iedere vrijwilligerstaak is meer mogelijk maar er zijn genoeg taken te doen die een parochiaan met (beginnende) dementie - eventueel met wat hulp - nog lange tijd kan uitoefenen. Het is belangrijk om als parochie-organisatie met de vrijwilligers en met parochianen met dementie hierover in gesprek te gaan. ■

www.dementie.nl
www.alzheimer-nederland.nl
www.samendementievriendelijk.nl

De parochie van Onze Lieve Vrouw Koningin van de Vrede (**Amsterdam-Zuid/de Pijp**) gaat een feestelijk najaar tegemoet. In augustus was het 94 jaar geleden dat de toenmalige bisschop van Haarlem de kerk inwijdde en op 8 december bestaat de parochie honderd jaar, wat feestelijk gevierd gaat worden. Voldoende reden om een nieuw beeldmerk te ontwikkelen voor de parochie, zo lezen we in **Vredesklok** (een wekelijks verschijnende nieuwsbrief van de parochie). ■

De Emmaus-Paulus-parochie uit **Hilversum** stuurde iedere parochiaan een speciale editie van haar parochieblad vanwege Kerkproeverij 2018 over het hoe en waarom van deze actie, tips hoe en wie uit te nodigen enzovoort. Met zelfs een speciale uitnodigingskaart. Een idee voor andere parochies om na te volgen volgend jaar! ■

In **Spirit** (het blad van parochie **Amstelland**) een aankondiging van een serie avonden, getiteld: 'Ik en mijn leven', over voltooid leven en euthanasie. Wat is een voltooid leven? Wie mag er een einde maken? Hoe verloopt een euthanasie? Wat is de rol van de politiek? En hoe denkt de Kerk erover? Een ingewikkeld en zeer actueel vraagstuk vanuit vier verschillende invalshoeken: de Bijbel, de wetenschap, de politiek en de leer van de Kerk, door respectievelijk Renger Prent (10 oktober), huisarts en diaken Paul Falke (24 oktober), Tweede-Kamerlid voor het CDA René Peters (7 november) en kardinaal Wim Eijk (21 november). De avonden beginnen om 20.00 uur en worden gehouden in de Titus Brandsmakerk (Westelijk halfrond 1, Amstelveen). ■

De Almeerse parochie heeft voor haar nieuw te bouwen kerk een bijzonder kunstwerk weten te bemachtigen. Het betreft vijftwintig scènes uit het leven van Jezus, in 1967 gemaakt door Theodore Strawinsky (zoon van de Russische componist Igor Strawinsky) voor een kerk in Almelo. Deze wandschilderingen zijn nu op linnen doeken aangebracht en zijn op houten panelen gespannen, die vervolgens in speciaal ontworpen nissen worden opgehangen. Aldus **Kerkmare**. ■

In **Landsmeer** - net boven Amsterdam - wordt in **De Scheper** stilgestaan bij het feit dat op 7 december het 66 jaar geleden is dat er voor het eerst een heilige Mis werd opgedragen: "De huiskamer van Jan Ostendorf werd daartoe op zondagmorgen omgebouwd. Eerder moest men naar Tuindorp Oostzaan. Er werden twee Missen gehouden en tussendoor kon men in de slaapkamer biechten. Zo is de parochie daar begonnen, die binnenkort opgaat in een groter geheel. ■

St. Urbanuskerk in vlammen

Voor de derde keer dit jaar, eerder in de maand mei in Limmen en in Amsterdam Zuid-Oost, is ons bisdom getroffen door een kerkbrand. In de St. Urbanuskerk in Amstelveen heeft in de avond van zaterdag 15 september een grote brand gewoed. De schade is groot: de toren staat nog overeind, maar de rest van het monumentale gebouw uit 1888 van architect Pierre Cuypers, onlangs nog volledig gerenoveerd, ligt in puin. Een grote klap voor de kerkgangers, vrijwilligers en andere inwoners van Amstelveen, die deze 'historische ramp' nu moeten verwerken. De kerk zal herbouwd worden. ■

Adventreis naar Kevelaer

Op zaterdag 8 december is weer de advent- en kerststallenmarkt in Kevelaer. Er zijn opstapplaatsen in Alkmaar, Haarlem, Amsterdam, Volendam. Rond het middaguur arriveren we in Kevelaer, waarna u alle tijd heeft voor de *Weihnachtsmarkt*. Na een eucharistieviering in de Kaarsenkapel en een warme maaltijd in een restaurant vertrekken we weer uit Kevelaer. Informatie en/of aanmelding (vóór 1 december): kevelaerbedevaart@outlook.com of bij Dea Broersen (06-25021417) of Yvonne van Stiphout-Boos (06-22248723). ■

RK op tv

Iedere zondag zendt omroep KRO-NCRV de Zondag van de KRO uit: om 10.10 uur het *Geloofsgesprek* en aansluitend om 10.30 uur de Eucharistieviering. De eucharistievieringen komen uit alle delen van het land, uit alle bisdommen. Het *Geloofsgesprek* is een spiritueel gesprek dat als context dient voor de aansluitende eucharistieviering. 's Avonds brengt *Kruispunt* inspirerende levensverhalen uit het hart van de samenleving, te zien elke zondagavond op om 23.10 uur (herhaling op woensdagmiddag om 14.55 uur). Op dinsdagmiddag om 16.45 uur gaat het tv-programma *Roderick zoekt licht* op zoek naar hoopvolle verhalen, optimistische mensen en tradities die verbinden. Al deze tv-programma's worden uitgezonden op NPO 2. ■

Op zondag 4 november is de jaarlijkse Willibrordzondag met aandacht voor de oecumenische samenwerking in Nederland. Na afloop van de vieringen wordt een deurcollecte gehouden voor de Katholieke Vereniging voor Oecumene (www.oecumene.nl). Dit jaar vierde de Wereldraad van Kerken in augustus in Amsterdam, waar ze in 1948 is opgericht, haar zeventigjarig jubileum met

het thema 'Samen wandelen, bidden en werken'.

De rooms-katholieke Kerk is geen lid van de Wereldraad, maar ze is wereldwijd wel een pleitbezorger en voortrekker van de oecumenische beweging. Om die reden bracht paus Franciscus in juni een bezoek aan het hoofdkantoor van de Wereldraad in Genève (Zwitserland). ■

Jongeren in zomers Taizé

Eind juli waren twee groepen jongeren uit ons bisdom in Taizé (Frankrijk): tweeëndertig uit West-Friesland en tien uit het Gooi. De dagen in Taizé kennen een vaste indeling. Elke dag ga je in gesprek met een Bijbelgroepje, met verschillende

jongeren uit allerlei landen. En dan is er nog corvee. Er moet veel gebeuren met drieduizend gasten: eten klaarmaken en uitdelen, vuil servies ophalen en afwassen, toiletgebouwen schoonmaken, stilte bewaren in kerk en stiltetuin, 's avonds *night watch*, de winkeltjes, op jonge kinderen passen enzovoort. En driemaal per dag is er gebed in de kerk. In Taizé vertellen ze je niet hoe je moet bidden; ze laten het je gewoon doen! Er wordt veel gezongen. Taizéliederen zijn eenvoudig te leren en worden vele malen herhaald, maar alleen luisteren is ook fijn. Op zondag 18 november is de reünie van de Westfriese groep. ■

Begraafplaatsen jubileren

De katholieke begraafplaats St. Barbara, gelegen aan de Spaardammerdijk in Amsterdam, werd op 27 september jl. 125 jaar geleden in gebruik genomen. Er zijn bekende katholieke Amsterdammers en families begraven naast vele priesters en religieuzen.

Info: www.stbarbara-amsterdam.nl

De Sint-Barbarabegraafplaats aan de Nieuwlandseweg in Hilversum is op 28 oktober een eeuw in gebruik. De gezamenlijke parochies besloten tot deze begraafplaats vanwege het groeiende katholieke volksdeel in 't Gooi. ■

De laatste maanden zijn diverse boeken verschenen over spiritualiteit of actualiteit, een fotoboek, een bundel. Misschien zit er een Sint- of Kerstcadeautje tussen.

“**B**idden? Bidden helpt altijd!” Aldus de hofprediker in het toneelstuk *De wijze kater* van Herman Heijermans. En zo is het. In zijn boek *Zeg het tegen God* beschrijft de Italiaanse benedictijner monnik Luigi Gioia hoe je het beste kan bidden. “Gebeden hoeven niet eindeloos lang te zijn. Houd het kort en simpel.” Zoals Jezus het ook zei: Als gij bidt, gebruik dan geen omhaal van woorden, zoals de heidenen, want deze menen dat zij door hun veelheid van woorden verhooring zullen vinden (Mt. 6,7), om zijn leerlingen vervolgens het onzevader te leren. Gioia wil ons bemoedigen meer te bidden: “Soms zijn we gewoon te beleefd om te bidden. Denken we dat we voorzichtig met God moeten zijn. Maar God is altijd bij ons. Altijd en overal. Hij is bij me als het lawaaig is en als het stil is. Het is mijn gewoonte geworden om constant met God te praten.” Dit boek is een goede aanmoediging om (meer) te bidden. ■

Zeg het tegen God. Een aanmoediging om te bidden
Luigi Gioia | ISBN 9789043529778 | www.kok.nl | € 17,99

Denken aan een dierbare overledene doen we spontaan. Een geur, een situatie, een voorwerp kan ons doen herinneren aan hem/haar die wij missen. Naast de mooie herinneringen voelen we ook de pijn, het verdriet en het gemis. Dit boekje reikt woorden aan van bezinning en gebed over deze gevoelens. Zeer geschikt voor iedere werkgroep avondwake of voor voorgangers bij een uitvaart. Maar ook – gelet op de prijs – om cadeau te doen aan parochianen die pas een dierbare verloren hebben. ■

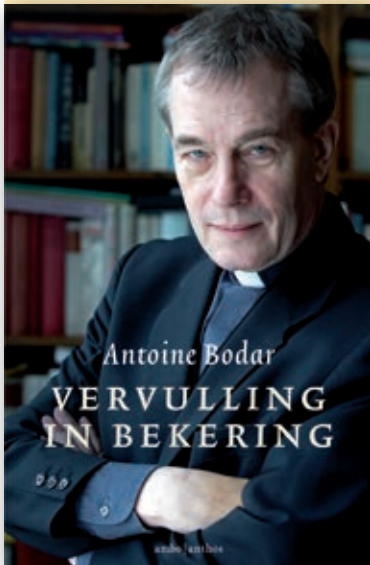
Ik blijf aan je denken
Erik Galle
ISBN 9789085284888
www.adveniat.nl
€ 5,00

Het nieuwste boek van Antoine Bodar is een bundel met overwegingen en preken. Over Pasen, Kerstmis, Maria en Pinksteren of over Bijbelse thema's van zondagen door het kerkelijk jaar. Maar ook van huwelijken en uitvaarten waarin Bodar als priester is voorgegaan. Stuk voor stuk mooie, erudiete bijdragen in zijn typische schrijfstijl, verzameld onder de titel *Vervulling in bekering*. En dat is wat Bodar met dit boek wil bereiken. Bekering is aanstekelijk en kan eenieder verwacht of onverwacht overkomen, schrijft hij. Bekering brengt verandering teweeg en leidt de blik van het

ik naar God en van God uit naar de schepping, de mens, de samenleving. En zo krijgt het (eigen) leven een nieuwe vervulling. ■

Vervulling in bekering
Antoine Bodar
ISBN 9789026343971
www.amboanthos.nl
€ 21,99

Henri Nouwen, overleden in 1996, was een Nederlandse priester met een internationale uitstraling. Zijn boeken over christelijke spiritualiteit, en dan vooral *Eindelijk thuis*, zijn veel gelezen. Nouwen heeft ooit in Amerika drie toespraken gehouden in de Crystal Cathedral van dominee Robert Schuller van *Hour of Power* met als centrale thematiek 'je bent geliefd'. Deze drie preken zijn gebundeld in dit boekje, omdat ze nog steeds actueel zijn, een inspiratie voor de mens van vandaag: Ben ik wat ik doe of wat ik heb? Wie ben ik eigenlijk? Hoe kan ik zijn wie ik ten diepste ben? ■

Wie ben ik?
Drie onvergetelijke preken. Nieuwe teksten
Henri Nouwen
ISBN 9789492093752
www.adveniat.nl
€ 9,95

Op bijzondere wijze heeft fotograaf Armando Jongejan het leven van de monniken van de Abdij van Egmond weten vast te leggen in een prachtig fotoboek. Al meer dan twintig jaar volgt hij met zijn camera het leven in en rondom de abdij. De mooie zwart-wit foto's laten een eeuwigheidswaarde zien van het monnikenleven. Op de foto's zien we de monniken niet alleen bidden en werken, maar ook voetballen en plezier hebben. *Ora et labora* is het algemene benedictijnse motto en *Deo vacare* (tijd maken voor God) staat op het gebouw van deze bloeiende gemeenschap van twintig monniken in ons bisdom; dit fotoboek laat zien dat er meer is dan dat in de Egmondse abdij. ■

Monnikenleven. Sint-Adelbertabdij | Armando Jongejan
ISBN 97890819944439 | verkrijgbaar via de Sint-Adelbertabdij in Egmond-Binnen (Vennewatersweg 27a 072-5061415 | abdij@abdijsaarsen.nl) | € 29,50

Monniken leven

Foto's: Armando Jongejan

Een greep uit de activiteiten en agenda van de beide bisschoppen. Meer op de website van het bisdom www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl en op www.arsacal.nl.

Zondag 9 september vierde mgr. Jan Hendriks een feestelijke eucharistie met aansluitend een sacramentsprocessie in Duivendrecht vanwege het 160-jarig jubileum van de parochie Sint Urbanus.

Bisschop Remigius Inchanaiyl van het bisdom Kerala, India, bezocht op 9 september de beide bisschoppen. Hij maakte een rondreis door Europa om verschillende priesters en religieuzen van zijn bisdom te bezoeken. Hij was in Haarlem in verband met het zilveren priesterjubileum van pastoor George Paimpillil.

Beide bisschoppen hebben op 12 september herdacht dat mgr. Henricus Bomers twintig jaar plotseling overleed. Zie ook de diocesane website.

Mgr. Hendriks was van 11 t/m 16 september met de Haarlemse Bedevaart naar Lourdes.

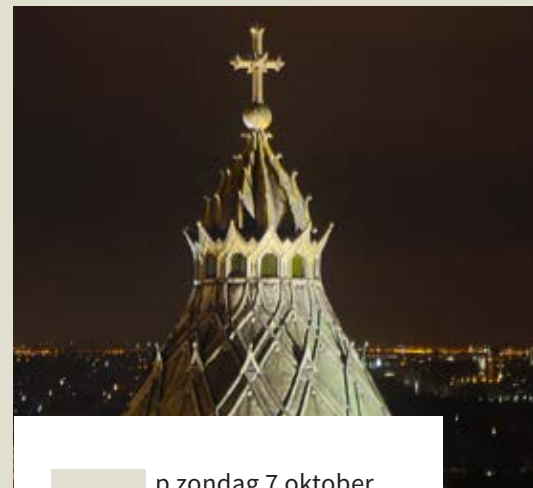

Vanwege zijn functie als bisschop van het Militair Ordinariaat had mgr. Jos Punt op donderdag 13 september een overleg met de minister van Defensie, mevrouw Ank Bijleveld.

Op 15 september was het twintig jaar geleden dat mgr. Punt de leiding kreeg over het bisdom, eerst als apostolisch administrator en later als diocesaan bisschop. Mgr. Punt is volgend jaar veertig jaar priester en in 2020 vijftig jaar bisschop.

Op zondag 16 september heeft mgr. Punt de pasters SVD voorgesteld in de Johannes de Doper parochie te Hoofddorp. Dit gebeurde tijdens een feestelijke viering als start van het nieuwe werkjaar.

Pastoor Bart Putter en kapelaan Johannes van Voorst tot Voorst zijn op 23 september tijdens een viering in de kathedraal door mgr. Hendriks geïnstalleerd en gepresenteerd als de nieuwe pastores voor Haarlem e.o. Zie ook 'Personalialia' (pag. 38).

Op zondag 7 oktober vieren de beide bisschoppen het Bavofees in de Haarlemse kathedraal.

De priesterraad komt op vrijdag 12 oktober bijeen voor zijn reguliere vergadering met de beide bisschoppen.

Zaterdag 13 oktober staat in het teken van de Vrijwilligersdag. Beide bisschoppen zullen die dag in Heiloo aanwezig zijn.

CARITAS.

ER ZIJN

Als ik de liefde niet heb

Caritas, een oud Latijns woord wat simpelweg 'liefde' betekent. Paulus gebruikt het in zijn loflied aan de liefde in zijn eerste brief aan de Korintiërs, hoofdstuk 13. Deze Bijbeltekst wordt veel gebruikt bij de inzegening van een huwelijk. Caritas is vooral bekend omdat het verwijst naar de parochiële caritas instelling, afgekort PCI. Deze heeft tot taak arme mensen te helpen vanuit de Kerk en is een voortzetting van de oude parochiële armenbesturen. Caritas wordt gezien als een van de taakvelden van de parochie, naast liturgie en catechese. Tegenwoordig gebruiken we daar ook het woord diaconie voor, een woord afkomstig uit de protestantse traditie. Maar, hoe we het ook gebruiken, als we de liefde niet hebben wat blijft er dan nog van ons over?

Sociale gezicht Kerk

We leven in andere tijden. De kerken lopen leeg, gebouwen worden verkocht, er zijn minder priesters en minder religieuzen. Vooral de laatste groep was belangrijk voor het caritaswerk. Je kwam ze overal tegen: in scholen, ziekenhuizen, wijkverpleging, maatschappelijk werk, opvang voor arme kinderen. Er waren ook talloze lekenbewegingen, politieke partijen en vakverenigingen die zich inzetten voor de katholieke zaak en katholieke mensen, de katholieke zuil. Dat veranderde in de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw. Niet alleen zorg of hulp was belangrijk, ook de inzet voor een rechtvaardige wereld. Er kwam meer oog voor de maatschappelijke en politieke oorzaken van armoede en onrecht. Al deze activiteiten, het sociale gezicht van de Kerk, kregen ook een nieuwe naam: diaconie. Het woord betekent dienst, en verwees naar de dienstbaarheid van de Kerk aan de samenleving. Maar terwijl de samenleving groeide, in rijkdom en veelkleurigheid, kromp de Kerk.

Er zijn voor elkaar

Caritas is in principe heel simpel: je bent er voor elkaar. Zonder een eigen agenda en zonder pretenties. Soms is het alleen maar een luisterend oor. Soms verhef je je stem om onrecht aan te klagen. Dan is het weer een vriendelijk woord, of, het aller-moeilijkste van allemaal, een woord van terechtwijzing. Veel kunnen wij zelf doen in onze eigen omgeving, soms vraagt caritas om organisatie. In parochies in de vorm van een caritasinstelling of werkgroep, een missiegroep of een bezoekersgroep. In het bisdom ter ondersteuning en inspiratie. Wereldwijd is Caritas als organisatie in meer dan 167 landen actief. Noodhulp bij hongersnood en rampen, educatie en steun voor kwetsbare groepen. Welke vorm het ook krijgt, caritas is niets anders dan het er zijn voor elkaar. In de liefde. Want als we de liefde niet hebben, wat blijft er dan van ons over? ■

Ernst Meyknecht

VOOR ELKAAR

Caritas online

www.rkdiaconie.nl

Een goed overzicht van de veelkleurigheid van de caritas in Nederland, met voorbeelden en praktische tips.

www.caritas.org

De internationale organisatie van de caritas, met hoofdvestiging in Vaticaanstad (Rome).

www.caritasinternational.be

De website van Caritas België.

www.carikauf.de

Een Duitse website met allerlei artikelen ter ondersteuning van de caritas.

Diocesane caritas Haarlem-Amsterdam

Ernst Meyknecht (023-5112 600
caritas@bisdomhaarlem-amsterdam.nl)

Caritasagenda najaar 2018

20 oktober

Bezielingsdag Caritas

Aanvang 10.00 uur tot 14.00 uur

H.Mis om 09.15 uur

Plaats: Julianaklooster (Heiligdom Heiloo)

Aanmelden: caritas@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

3 november

Regionale dag Vastenactie 2019

Aanvang 10.30 tot 15.00 uur

Plaats: kerkelijk centrum De Regenboog
(Watermolen 1, Leiden).

Aanmelden: www.vastenactie.nl/startdag

18 november

Caritaszondag

Thema: Samen tegen armoede

Aanvang: zie uw parochie

Plaats: uw parochie

18 november

De Omzieners

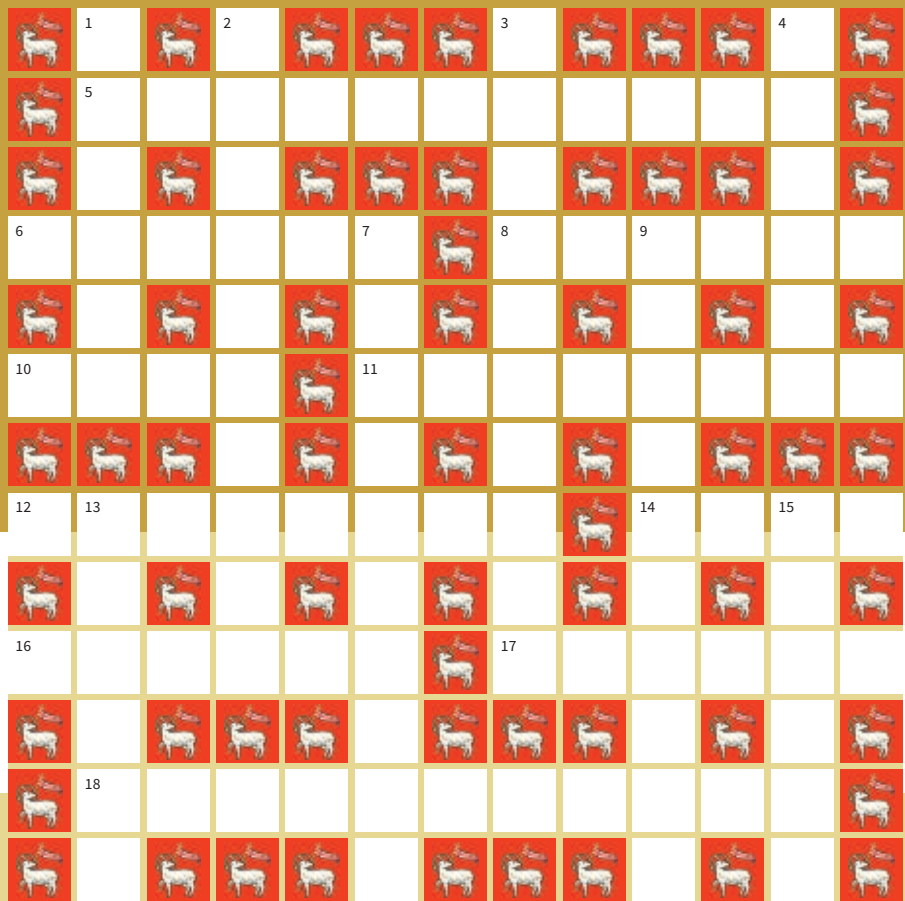
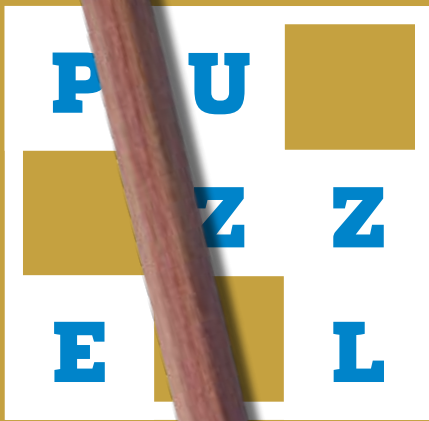
Theatervoorstelling in het kader van de Tweede Werelddag voor de Armen

Aanvang: 20.00 uur tot 22.00 uur

Plaats: Moeder van de Verlosserkerk Schalkwijk
(Prof.Eijkmanlaan 48, Haarlem)

Toegang vrij

Aanmelden niet nodig.

Horizontaal

- 5 De waarde van dit volksvermaak op de fiets?
- 6 Pik eens wat stiekem
- 8 Prikkelend sprakeloos, maar wel doelgericht
- 10 Een rund van weinig gewicht bepaalt de hoeveelheid
- 11 Doet men met een paard, is dat niet pijnlijk?
- 12 Een roofdier dat zich opgehangen heeft?
Ik heb hem om
- 14 Vies koper in M-Amerika?
- 16 Een wetshandhaver die je niet hoort
- 17 Hedendaags klinkt een beetje vellerig
- 18 Het voortbrengen van dit geluid is bespottelijk

Verticaal

- 1 De vogel staat aan de hemel bij die maanstand
- 2 Zetel om te praten, maar je kan niet zitten
- 3 Het betreft geluid, maar er klinkt iets in dat je stil moet zijn
- 4 Een O-Europeaan en een godin op het landgoed
- 7 Een kunstproduct van goede komaf
- 9 Vettige kritieke situatie
- 13 Niet verder dan deze vis, dat is het volledig
- 15 Kaarten op de brug?

Stuur uw oplossing o.v.v. naam en adres vóór **10 november 2018** naar SamenKerk, Postbus 1053, 2001 BB Haarlem
Of naar: samenkerk@bisdonhaarlem-amsterdam.nl

De prijswinnaars van de puzzel in het zomernummer 2018:

Mw. T.B. Koenis, Anna Paulowna
Dhr. H.J.M.J. Herwegh, Amsterdam
Mw. van Os, De Kwakel
Mw. Menick, Zaandijk
Mw. Imming, Assendelft
Dhr. J.A. Keijzer, Haarlemmerliede
Mw. W.J.J. Tangelder, Hilversum
Mw. A.C. Hekelaar, Hilversum
Mw. S.E.M. Pieters, Vogelenzang
Fam. Breedijk, Nieuw-Vennep.

De oplossing van de puzzel in het zomernummer 2018 was:
“God roept een mens op weg te gaan”.

Alle prijswinnaars van harte gefeliciteerd.
Iedere inzender hartelijk bedankt voor het meedoen en tot een volgende puzzel.

Geef
voor
je kerk

Actie
Kerkbalans

Neem de parochie op in je testament. Kost je nu niks, maar je geeft in de toekomst. Je parochie informeert je graag.

Denk je
erover
priester te
worden?

Kijk eens op
www.willibrordseminarie.nl
of kom langs in Heiloo!

GROOTSEMINARIE ST. WILLIBRORD
Hoogeweg 65, 1851 PJ Heiloo
T 072 505 1288
www.willibrordseminarie.nl

Wilt u de priesteropleiding steunen?
Uw gift is zeer welkom op rek.nr.
NL64 INGB 000 000 5464
t.n.v. Het Grootseminarie

IMPULSAR

strategy & design

we maken idealen zichtbaar

design & corporate identity concept-creatie
marketingstrategie campagnes merkactivatie
www.impulsar.nl

UITVAARTVERZORGING A. DE JONG

sinds 1966 een vertrouwd gezicht
voor een uitvaart vanuit het bisdom

persoonlijke begeleiding vanuit een familiebedrijf

Alle persoonlijke en rituele wensen zijn mogelijk

voor vrijblijvende inlichtingen: tel.: (020) 676 13 37

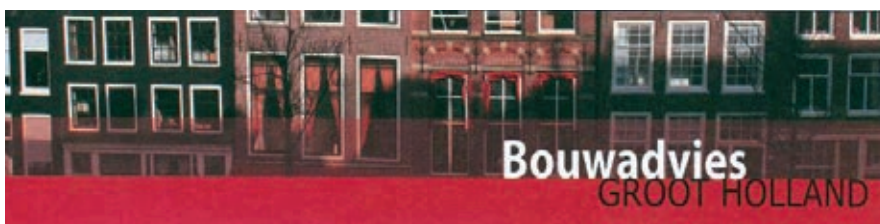
Cliostraat 42, 1077 KJ Amsterdam
Sloterweg 1184, 1066 CV Amsterdam
dejong@uitvaart.nl

www.uitvaartcentrum.amsterdam

Monumentenwacht
NOORD-HOLLAND

Bouwadvies
GROOT HOLLAND

U wil het beste voor uw pand, of u nu eigenaar bent of beheerder. Wij willen u graag bij deze klus bijstaan. Door bouwkundige inspecties en adviezen, maar ook bij het begeleiden van de uitvoering van onderhouds-, verbouwings- en restauratieplannen helpen wij u uw monument in stand te houden. Ook voor subsidieaanvragen en de beoordeling van offertes en prijsopgaven kunt u een beroep op ons doen.

Wilt u meer weten, kijk dan op www.monumentenwachtnoordholland of mail ons info@monumentenwachtnoordholland of info@bouwadviesgroot Holland. Heeft u nog vragen? Bel dan 075 6474588 Koetsierstraat 3, 1531 NX Wormer Postbus 79, 1520 AB Wormerveer

Diocesane vrijwilligers dag

Zaterdag 13 oktober 2018
Diocesaan heiligdom O.L.V. ter Nood – Heiloo

Bisschop mgr. Jos Punt nodigt de vele vrijwilligers van het bisdom en de parochies uit voor een bijzondere dag in het teken van ontmoeting op zaterdag 13 oktober 2018. Naast de eucharistieviering met mgr. Punt en mgr. Jan Hendriks zal er een lezing worden gehouden door Leo Fijen, bekend van o.a. het Geloofsgesprek op de zondagochtend. 's Middags zijn er twee workshoprondes.

10.30 uur	Ontvangst met koffie en thee
11.00 uur	Welkom door mgr. Jos Punt
11.15 uur	Lezing 'De kansen en mogelijkheden van kerken en parochies' door Leo Fijen, directeur van uitgeverij Adveniat en auteur van het boek <i>Toekomst zien in de kerk</i>
12.15 uur	H. Mis in de bedevaartskapel met mgr. Punt als hoofdcelebrant
13.30 uur	Lunch
14.15 uur	Workshop ronde
15.00 uur	Pauze met koffie en thee
15.15 uur	Workshop ronde
16.00 uur	Afsluiting met een borrel

**Info
en aanmelding**
Mevrouw Lyanne Blonk
lblonk@bisdomhaarlem-
amsterdam.nl
(023) 511 2600